Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

Кафедра міжнародної економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи
_____ Жильцов О.Б.
«_____» _____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Демографія та статистика

для студентів

спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 1.С1.00.01 Економіка міста. Урбаністика

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307985
Програма № 0240/26
Начальник відділу моніторингу якості освіти
(підпис) (прізвище, ініціали)
«31» серпня 2026 р.

Київ – 2026

Розробник:
Швець Павло Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Викладач:
Швець Павло Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки
Протокол від 28.08.2026 р. № 19

Завідувач кафедри В.В. ЛОЙКО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми) Економіка міста. Урбаністика.
28.08.2026 р.
Керівник освітньої програми Ю.М. ЖУКОВА

Робочу програму перевірено
31.08.2026 р.
Заступник декана О.О. КАЗАК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 кредити / 120 годин	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	залік	

Мета дисципліни є формування у студентів теоретичних знань, прикладних умінь та навичок щодо використання статистичних методів дослідження демографічних процесів та явищ у суспільстві, набуття необхідної сукупності теоретичних та практичних знань для вирішення конкретних завдань з проведення статистичного аналізу демографічних процесів.

Завдання навчальної дисципліни:

- набуття знань і навичок дослідження демографічних процесів;
- оволодіння сучасними прийомами статистичного аналізу;
- освоєння розв'язування аналітичних розрахунків із метою демографічного дослідження;
-вивчення методики статистичного аналізу демографічних явищ та процесів.

3.Результати навчання за дисципліною.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

– теоретичні основи статистичного спостереження як способу формування інформаційної бази для дослідження демографічних процесів;

– методичні підходи до узагальнення та оброблення демографічних даних;

– методологію і методику екстенсивного та інтенсивного демографічного аналізу демографічних процесів;

– методику прогнозування та статистичного моделювання демографічних параметрів.

вміти:

– застосовувати методи статистичного спостереження для формування масиву первинних даних для демографічного дослідження;

– здійснювати оброблення первинних даних з метою одержання узагальнюючих показників, рядів розподілу, відносних, середніх величин, показників варіації тощо щодо демографічних явищ і процесів;

– виконувати необхідні аналітичні розрахунки із застосуванням комп'ютерної техніки у відповідності із метою демографічного дослідження, наявною вихідною статистичною інформацією;

– здійснювати аналіз демографічних явищ і процесів на рівні регіону та країни, інтерпретацію одержаних результатів, робити обґрунтовані висновки та прогнозні розрахунки.

Вивчення дисципліни «Демографія та статистика» дає можливість професійно орієнтуватися в основних проблемах демографії як науки, розуміти і враховувати в практичній діяльності взаємозв'язки демографічних процесів із соціальними й економічними явищами, оволодівати критеріями та методами оцінки демографічної ситуації.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Програмні результати навчання.

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Контроль	
Змістовий модуль 1. Методологічні засади демографії та статистика чисельності й складу населення							
Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання демографії та статистичне спостереження населення	8	2	-	2	-	-	4
Тема 2. Чисельність і структура населення	16	4	-	4	-	-	8
Модульний контроль №1	2						
Разом	**26**	**6**	**-**	**6**	**-**	**2**	**12**
Змістовий модуль 2. Статистика процесів відтворення населення							
Тема 3. Шлюбність і розлучуваність	8	2	-	2	-	-	4
Тема 4. Народжуваність і плідність	8	2	-	2	-	-	4
Тема 5. Смертність і тривалість життя населення	8	2	-	2	-	-	4
Тема 6. Режим відтворення населення	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль №2	2						
Разом	**34**	**8**	**-**	**8**	**-**	**2**	**16**
Змістовий модуль 3. Статистика суспільного розвитку							
Тема 7. Суспільство як об'єкт соціальної статистики	8	2	-	2	-	-	4
Тема 8. Статистика соціально-трудових відносин на ринку праці	8	2	-	2	-	-	4
Тема 9. Статистика рівня та якості життя населення	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль №3	2						
Разом	**26**	**6**	**-**	**6**	**-**	**2**	**12**
Змістовний модуль 4. Соціальна статистика умов життя та добробуту населення							
Тема 10. Статистика доходів і витрат населення	8	2	-	2	-	-	4
Тема 11. Статистика соціального захисту населення	8	2	-	2	-	-	4
Тема 12. Статистика житлових умов та побутового обслуговування населення	8	2	-	2	-	-	4
Тема 13. Статистика охорони здоров'я, освіти та культурно-дозвіллєвої сфери населення	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль №4	2						
Разом	**34**	**8**	**-**	**8**	**-**	**2**	**16**
Усього	**120**	**28**	**-**	**28**	**-**	**8**	**56**

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Методологічні засади демографії та статистика чисельності й складу населення

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання демографії та статистичне спостереження населення

Демографія як система соціальних наук. Об'єкт і предмет демографії. Теоретичні засади та методи демографії. Демографічна ситуація і демографічний процес. Закони населення. Демографічний перехід. Демографічна революція. Депопуляція населення. Сучасні демографічні проблеми світу в цілому і зокрема України. Методологія демографії. Зв'язок демографії з іншими науками. Цілі та завдання статистичного спостереження населення. Джерела демографічної інформації про населення. Первинна та вторинна демографічна інформація. Вимоги до демографічної інформації. Перепис населення: міжнародний досвід, етапи проведення та основні принципи проведення. Категорії населення, що враховуються при переписах. Історія переписів населення. Облік населення.

Тема 2. Чисельність і структура населення

Рівняння демографічного балансу і його компоненти. Приріст (скорочення) населення: поняття, види, методи розрахунку. Відносні показники динаміки чисельності населення: види, визначення, методика розрахунку. Демографічні структури: поняття, види угруповань. Статева структура населення та способи її вимірювання. Вікова структура населення: поняття та типи. Старіння населення: визначення, види, причини, способи вимірювання. Демографічне навантаження населення: поняття, види, способи вимірювання. Піраміда статево-вікового складу населення: правила побудови, методи аналізу.

Змістовний модуль 2. Статистика процесів відтворення населення

Тема 3. Шлюбність і розлучуваність

Шлюбність як демографічна категорія. Види та форми шлюбу. Трансформація шлюбу від традиційного до сучасного, їх основні риси. Шлюбна та сімейна структура населення. Розподіл сімей за демографічними типами та їх основні ознаки. Поняття репродуктивної поведінки, репродуктивної установки, репродуктивної мотивації. Фактори репродуктивної поведінки. Структура репродуктивної поведінки особистості. Типи репродуктивної поведінки: малодітні, середньодітні, багатодітні. Потреба в дітях, планування сім'ї. Статистичне вивчення шлюбності. Типи шлюбного стану. Джерела інформації про шлюбний стан. Статистичні характеристики шлюбів та розлучень. Сім'я та її життєвий цикл. Фази життєвого циклу сім'ї. Основні етапи життєвого циклу сучасних українських сімей. Типи сімейних організацій та сімей. Демографічний аналіз шлюбності та розлучуваності. Система показників шлюбності та розлучуваності та взаємозв'язок між показниками.

Тема 4. Народжуваність і плідність

Поняття народжуваності та плідності як статистичних процесів. Об'єкт дослідження в аналізі народжуваності та плідності. Ознаки матері новонародженого та їх аналіз. Загальні коефіцієнти народжуваності та плідності:

їх сутність. Методика розрахунку та інтерпретація коефіцієнта сумарної плідності. Міжнародна оціночна шкала коефіцієнтів народжуваності та плідності. Методи прямої та побічної стандартизації коефіцієнтів народжуваності. Метод подвійної стандартизації. Індекси Коула: сутність та методика розрахунку. Сутність та використання сумарного коефіцієнту народжуваності. Кумулятивний коефіцієнт народжуваності. Призначення та методика розрахунку коефіцієнта гіпотетичного мінімуму природної народжуваності.

Тема 5. Смертність і тривалість життя населення

Поняття смертності населення, основні задачі її вивчення та пріоритетні напрями дослідження статистики смертей. Екстенсивний та інтенсивний аналіз смертності з урахуванням причин смертності. Надсмертність і її вимірювання. Смертність немовлят. Таблиці смертності, їх суть та основні показники. Середня очікувана тривалості життя, напрямки її статистичного аналізу. Сила смертності, табличний коефіцієнт смертності, коефіцієнт дожиття.

Тема 6. Режим відтворення населення

Система показників режиму відтворення населення. Методи розрахунку сумарних коефіцієнтів режиму відтворення населення. Інтерпретація нетто-коефіцієнта відтворення населення та інших сумарних показників.

Методи розрахунку сумарних коефіцієнтів режиму відтворення населення. Вихідні дані для розрахунку коефіцієнтів відтворення населення. Показники середньої довжини жіночого покоління, приросту населення і співіснування поколінь. Факторний індексний аналіз показників чистих коефіцієнтів відтворення населення на основі загальних індексів.

Змістовний модуль 3. Статистика суспільного розвитку

Тема 7. Суспільство як об’єкт соціальної статистики

Поняття соціальної системи. Визначення соціальної структури суспільства. Сутність концепції соціальної стратифікації. Соціальний статус людини: поняття і види. Моделі класової структури суспільства за концепцією соціальної стратифікації. Види соціальної структури суспільства і рівні її вивчення. Вивчення демографічної та етнічної структури населення. Структура населення за джерелами засобів існування. Поняття сім’ї та домогосподарства, основні відмінності. Види і типи домогосподарств. Показники за результатами групувань домогосподарств за демографічними і соціально-економічними ознаками. Поняття горизонтальної та вертикальної соціальної мобільності населення. Статистичні показники кількісної оцінки процесів соціальної мобільності. Показники абсолютної та відносної інтенсивності соціальної мобільності населення. Показники оцінки соціальної мобільності між поколіннями.

Тема 8. Статистика соціально-трудових відносин на ринку праці

Поняття ринку праці та соціально-трудових відносин. Основні суб’єкти соціально-трудових відносин та їх взаємодія на ринку праці. Робоча сила, економічно активне та неактивне населення, зайняті та безробітні як об’єкти статистичного дослідження. Джерела статистичної інформації про ринок праці

та особливості їх використання. Система статистичних показників зайнятості та безробіття населення. Рівень економічної активності, зайнятості та безробіття, методика їх розрахунку та інтерпретації. Структура зайнятого населення за статтю, віком, рівнем освіти, видами економічної діяльності, професіями та статусом зайнятості. Статистика робочого часу та його використання. Статистичне вивчення умов праці, безпеки та охорони праці. Трудові конфлікти та їх статистична характеристика. Особливості статистичного аналізу соціально-трудових відносин в умовах трансформації ринку праці, цифровізації та поширення нестандартних форм зайнятості. Гендерні та вікові особливості зайнятості, безробіття та оплати праці. Територіальні відмінності показників ринку праці та їх статистичний аналіз. Вплив демографічних процесів, міграції та соціально-економічних змін на стан ринку праці.

Тема 9. Статистика рівня та якості життя населення

Поняття рівня життя у вузькому і широкому розумінні. Характеристика якісних рівнів життя населення. Завдання статистичного вивчення рівня життя населення. Джерела інформації для статистичного дослідження життєвого рівня населення. Програма обстеження умов життя домогосподарств. Поняття державних соціальних стандартів і гарантій. Встановлення і зміст прожиткового мінімуму. Соціальні норми і нормативи, їхня класифікація. Поняття суспільних і особистих потреб. Міжнародні системи показників рівня життя населення. Система соціальних індикаторів рівня життя в Україні. Проблеми статистичного оцінювання бідності. Поняття межі бідності, її різновиди. Статистичні показники оцінки бідності. Рівень бідності, його поняття і розрахунок. Сукупний і середній дефіцит доходів бідного населення. Розрахунок і зміст коефіцієнту глибини бідності. Показники розшарування бідного населення. Причини побудови інтегрального показника рівня життя населення. Методика розрахунку Індексу людського розвитку. Підходи до удосконалення методики розрахунку Індексу людського розвитку.

Змістовний модуль 4. Соціальна статистика умов життя та добробуту населення

Тема 10. Статистика доходів і витрат населення

Поняття доходів населення та їх роль у формуванні рівня життя. Класифікація доходів населення за джерелами формування та формами отримання. Грошові та негрошові доходи. Первинні та наявні доходи населення. Статистичні джерела інформації про доходи населення. Показники номінальних і реальних доходів. Методи оцінки купівельної спроможності доходів населення. Поняття витрат населення та їх структура. Споживчі та неспоживчі витрати. Обов’язкові платежі та заощадження населення. Статистичні показники структури та рівня витрат. Диференціація доходів і витрат населення. Коефіцієнти нерівності доходів (криві Лоренца, коефіцієнт Джині, децильні та квінтильні коефіцієнти). Вплив доходів і витрат на якість життя населення.

Тема 11. Статистика соціального захисту населення

Поняття соціального захисту населення та його роль у соціально-економічному розвитку суспільства. Основні форми та напрями соціального

захисту населення. Державне соціальне страхування та соціальна допомога. Пенсійне забезпечення населення: види пенсій та джерела їх фінансування. Статистика допомог і соціальних трансфертів. Показники охоплення населення системою соціального захисту. Соціальні стандарти та соціальні гарантії населення. Статистична оцінка рівня та ефективності соціального захисту. Показники бідності та соціальної вразливості населення. Аналіз адресності та результативності програм соціальної підтримки.

Тема 12. Статистика житлових умов та побутового обслуговування населення

Поняття житлових умов населення та їх значення для якості життя. Житловий фонд: склад, структура та форми власності. Забезпеченість населення житлом. Показники житлових умов домогосподарств. Характеристика благоустрою житла. Статистичні показники щільності проживання та житлової забезпеченості. Поняття побутового обслуговування населення та його види. Статистика розвитку мережі побутових послуг. Показники доступності та якості побутового обслуговування. Територіальні відмінності житлових умов і побутового обслуговування населення.

Тема 13. Статистика охорони здоров'я, освіти та культурно-дозвіллєвої сфери населення

Поняття та склад соціальної інфраструктури суспільства. Статистика охорони здоров'я населення: мережа закладів, кадрове забезпечення, рівень медичного обслуговування. Показники захворюваності, смертності та очікуваної тривалості життя. Статистика освіти: рівні освіти, контингенти здобувачів освіти, освітня інфраструктура. Показники освітнього рівня населення. Статистика культури, мистецтва та відпочинку населення. Характеристика мережі закладів культури та дозвілля. Показники доступності культурних і дозвіллєвих послуг. Роль соціальної інфраструктури у формуванні якості життя населення.

Робота в Центрі компетентностей – Центр економічної дидактики

Практичні заняття з Тем 2, 5, 6, 9 і 10. Завдання передбачають добір даних зі статистичних джерел, обробку даних засобами MS Excel (зведені таблиці, статистичні функції, побудова діаграм, наприклад, вікових пірамід і таблиць дожиття) та візуалізацію засобами Power BI або Google Looker Studio. Результати роботи оформлюються у вигляді аналітичного звіту з візуалізаціями, який студент представляє на практичному занятті.

Матриця відповідності тем дисципліни результатам навчання

№	Тема	РН8	РН13	РН19	РН21
1	Предмет, об'єкт і завдання демографії та статистичне спостереження		●		○
2	Чисельність і структура населення	○	●	●	●
3	Шлюбність і розлучуваність		●		
4	Народжуваність і плідність	●	●		
5	Смертність і тривалість життя населення	●	●	●	○

№	Тема	РН8	РН13	РН19	РН21
6	Режим відтворення населення	●	●	●	●
7	Суспільство як об’єкт соціальної статистики		●		○
8	Статистика соціально-трудових відносин на ринку праці	○	●		
9	Статистика рівня та якості життя населення	○	●	●	●
10	Статистика доходів і витрат населення	●	●	●	○
11	Статистика соціального захисту населення		●		
12	Статистика житлових умов та побутового обслуговування		●		
13	Статистика охорони здоров’я, освіти та культури		●		

Контроль навчальних досягнень

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість
1	Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	3	3	4	4
2	Відвідування практичних занять	1	3	3	4	4	3	3	4	4
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20	3	15	4	20
4	Робота на практичних заняттях	10	3	30	4	40	3	30	4	40
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом				**76**		**93**		**76**		**93**
Залік			**-**							
Максимальна кількість балів:			**338**							
Розрахунок коефіцієнта:			**338 / 100 = 3,38**							

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Методологічні засади демографії та статистика чисельності й складу населення			
1	Предмет, об'єкт і завдання демографії та статистичне спостереження населення	4	5
2	Чисельність і структура населення	8	10 (2Х5)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Статистика процесів відтворення населення			
3	Шлюбність і розлучуваність	4	5
4	Народжуваність і плідність	4	5
5	Смертність і тривалість життя населення	4	5
6	Режим відтворення населення	4	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Статистика суспільного розвитку			
7	Суспільство як об'єкт соціальної статистики	4	5
8	Статистика соціально-трудових відносин на ринку праці	4	5
9	Статистика рівня та якості життя населення	4	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Соціальна статистика умов життя та добробуту населення			
10	Статистика доходів та витрат населення	4	5
11	Статистика соціального захисту населення	4	5
12	Статистика житлових умов та побутового обслуговування населення	4	5
13	Статистика охорони здоров'я, освіти та культурно-дозвіллєвої сфери населення	4	5
	Разом	56	70

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які студент набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля з дисципліни. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в аудиторії.

Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи за кожним модулем. Контрольні (модульні) роботи включають тестування, відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань та ситуацій.

Сума балів, накопичених студентом за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Критерії оцінювання модульного контролю з дисципліни наступні:

20-25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

15-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення та критерії оцінювання модульного контролю

Модулі	Теми дисципліни	Форма контролю	Максимальна сума балів
I	Теми 1, 2 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
II	Теми 3, 4, 5, 6 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
III	Теми 7, 8, 9 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
IV	Теми 10, 11, 12, 13 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за шкалою ЄКТС	Кількість балів	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	0-34	Незадовільно з обов’язковим повторним проходженням курсу

Навчально-методична карта дисципліни

Разом: **120 год**., лекції – 28 год., практичні заняття – 28 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год.

Модулі	Змістовний модуль I		Змістовний модуль II				Змістовний модуль III			Змістовний модуль IV			
Назва модуля	Методологічні засади демографії та статистика чисельності й складу населення (76 балів)		Статистика процесів відтворення населення (93 бали)				Статистика суспільного розвитку (76 балів)			Соціальна статистика умов життя та добробуту населення (93 бали)			
Теми лекцій	Тема 1 (1 б)	Тема 2 (2 б)	Тема 3 (1 б)	Тема 4 (1 б)	Тема 5 (1 б)	Тема 6 (1 б)	Тема 7 (1 б)	Тема 8 (1 б)	Тема 9 (1 б)	Тема 10 (1 б)	Тема 11 (1 б)	Тема 12 (1 б)	Тема 13 (1 б)
Теми практичних занять	Тема 1 (11 б)	Тема 2 (22 б)	Тема 3 (11 б)	Тема 4 (11 б)	Тема 5 (11 б)	Тема 6 (11 б)	Тема 7 (11 б)	Тема 8 (11 б)	Тема 9 (11 б)	Тема 10 (11 б)	Тема 11 (11 б)	Тема 12 (11 б)	Тема 13 (11 б)
Самостійна робота	15 балів		20 балів				15 балів			20 балів			
Поточний контроль	МК – 25 балів		МК – 25 балів				МК – 25 балів			МК – 25 балів			
Максимальна кількість балів:	**338**												
Розрахунок коефіцієнта:	**338 / 100 = 3,38**												

Політика академічної доброчесності та використання інструментів штучного інтелекту

1. Нормативна основа. Освітній процес і оцінювання результатів навчання з дисципліни здійснюються з дотриманням вимог статті 42 Закону України «Про освіту», статті 16 Закону України «Про вищу освіту», Положення про академічну доброчесність Київського столичного університету імені Бориса Грінченка та Кодексу корпоративної культури Університету.

2. Робота здобувача. Усі види навчальної діяльності з дисципліни - відповіді на практичних заняттях, модульні контрольні роботи, розрахункові та аналітичні завдання, презентації, реферати, самостійна робота, підсумковий контроль - виконуються здобувачем **самостійно**. Використання чужих ідей, даних, розрахунків або тексту допускається лише за умови коректного посилання на джерело.

Здобувач має право користуватися будь-якими джерелами інформації та консультуватися з викладачем, одногрупниками й фахівцями. Обмеження стосується не доступу до інформації, а **привласнення чужого результату як власного**.

3. Порушеннями академічної доброчесності вважаються:

- **академічний плагіат** - оприлюднення результатів чужої наукової або навчальної праці як власних, а також відтворення тексту, розрахунків, таблиць, рисунків чи висновків з інших джерел без посилання;
- **самоплагіат** - повторне подання власної роботи, яку вже було зараховано з іншої дисципліни або в попередньому семестрі, без погодження з викладачем;
- **фабрикація** - вигадування даних, результатів розрахунків, джерел або посилань, яких не існує;
- **фальсифікація** - свідома зміна або модифікація вихідних даних чи результатів розрахунків;
- **списування** - виконання завдань контрольних заходів із використанням не дозволених джерел інформації або технічних засобів;
- **обман** - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної навчальної діяльності, зокрема здавання роботи, виконаної іншою особою;
- **хабарництво** та **необ'єктивне оцінювання** - у значеннях, визначених статтею 42 Закону України «Про освіту».

4. Перевірка робіт. Письмові роботи, що подаються на оцінювання у обсязі, достатньому для перевірки на плагіат (реферати, аналітичні записки, розрахунково-графічні та проєктні роботи), перевіряються на наявність текстових збігів у системі, яку використовує Університет. Рекомендований рівень оригінальності тексту - **не нижче 70 %**. З розрахунку оригінальності виключаються коректно оформлені цитати, бібліографічний опис, назви нормативно-правових актів, стандартні формулювання методик і формули.

Робота з рівнем оригінальності нижче встановленого повертається на доопрацювання. Повторне подання роботи з тим самим порушенням є підставою для виставлення нульової оцінки за відповідний вид роботи.

5. Використання інструментів штучного інтелекту. Генеративні інструменти штучного інтелекту (ChatGPT, Claude, Gemini, Copilot та аналогічні) є частиною сучасного професійного інструментарію економіста, і дисципліна не забороняє їх використання. Водночас застосовуються такі правила.

Дозволено без окремого погодження:

- пошук і попередній добір джерел за темою (з обов'язковою подальшою перевіркою кожного джерела за бібліотечним каталогом, офіційним вебсайтом видання або через сервіс doi.org);
- переклад іншомовних текстів;
- перевірка орфографії, граматики та стилістики власного тексту;
- пояснення незрозумілих понять, формул і методик;
- генерування ідей, планів і структури роботи;
- допомога у форматуванні таблиць, побудові діаграм і оформленні візуалізацій;
- генерування навчальних прикладів і запитань для самоперевірки.

Не дозволено:

- подання згенерованого тексту як власного - зокрема аналітичної частини, інтерпретації результатів, висновків і пропозицій;
- виконання розрахунків без розуміння їх методики, коли здобувач не може самостійно пояснити хід і результат обчислення;
- генерування вихідних даних, статистичних показників або емпіричних результатів;
- використання будь-яких зовнішніх інструментів під час аудиторних контрольних заходів і підсумкового контролю, якщо викладач прямо не дозволив їх застосування;
- **подання посилань на джерела, згенеровані або запропоновані інструментом штучного інтелекту, без перевірки їх реального існування.** Наявність у роботі неіснуючого джерела кваліфікується як фабрикація (п. 3), незалежно від того, чи здобувач діяв свідомо.

Обов'язок декларування. Якщо генеративні інструменти застосовувалися при підготовці роботи, здобувач зазначає це в примітці наприкінці роботи за формою: назва інструменту, мета використання, обсяг застосування. Наприклад: *«При підготовці роботи використано ChatGPT для попереднього пошуку джерел за темою розділу 2 та перевірки стилістики тексту. Усі джерела перевірено за бібліотечними каталогами. Розрахунки, аналіз та висновки виконано автором самостійно»*.

Декларування використання не знижує оцінку. Приховане використання за наявності ознак генерованого тексту розглядається як обман (п. 3).

Ключовий критерій. Незалежно від застосованих інструментів, здобувач має бути здатним пояснити на вимогу викладача походження кожного наведеного числа, логіку кожного розрахунку і зміст кожного твердження у власній роботі. Нездатність це зробити є самостійною підставою для зниження оцінки за відповідний вид роботи.

6. Наслідки порушення. За встановленим фактом порушення академічної доброчесності викладач може: повторно оцінити роботу; повернути роботу на

доопрацювання; виставити нульову оцінку за відповідний вид роботи; призначити повторне проходження оцінювання. У разі повторних або систематичних порушень питання виноситься на розгляд кафедри в порядку, визначеному Положенням про академічну доброчесність Університету.

7. Права здобувача. Здобувач має право: бути поінформованим про правила академічної доброчесності до початку вивчення дисципліни; ознайомитися з результатами перевірки власної роботи; надати пояснення щодо виявлених збігів; оскаржити рішення викладача в порядку, визначеному Положенням про академічну доброчесність Університету.

Рекомендовані джерела
Основна (базова)

1. Гудзеляк І. Геоурбаністика і системи розселення: навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2026. 65 с. URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/01/Hudzeliak_Heourbanistyka-i-systemy-rozselennia_navch-metod-posibnyk_2026.pdf

2. Демографія: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О.В. Іванісов, О.С. Лебединська. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 62 с. URL: https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27820/1/2022-%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BE%D0%B2%20%D0%9E%20%D0%92%2C%20%D0%9B%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%20%D0%A1.pdf

3. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Електронний ресурс]: підруч. для студ. спец. 051 «Економіка» / О.І. Іляш, Н.О. Черненко, О.А. Шевчук, О.О. Трофименко, С.С. Гринкевич, Я.І. Глущенко; друге видання, за заг. ред. проф. О.І. Іляш, Н.О. Черненко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. 371 с. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/92f91326-ff3a-48e2-9645-ff9b573aa7ce/content

4. Економічна статистика: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / Л.С. Стригуль, Т.Ю. Чайка, В.О. Александрова, В.В. Мартинова; за заг. ред. доц. Л.С. Стригуль. Дрогобич: Коло, 2022. 333 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/65f7a380-a01d-4028-a5ae-7ae6e87d4cf4/content

5. Карпіщенко О.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. Суми: Сумський державний університет, 2024. 349 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/95037

6. Колосок А. М. Соціальна та демографічна статистика : конспект лекцій / укладач А.М. Колосок. Луцьк: ПП «Поліграфія», 2022. 68 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20527

7. Куцик В.І., Городня Т.А., Семів С.Р. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навч .посіб. / Т.А. Городня, В.І. Куцик, С.Р. Семів. Львів: видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2025. 460 с.

8. Ядловська О.С. Демографія та міграційні процеси в міжнародних відносинах: методичні рекомендації до семінарських та практичних занять для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності «Міжнародні відносини». Дніпро: Дніпров. держ. ун-т внутр. справ. 2025. 90 с. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/16238/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%AF%D0%B4%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E.%201_%D0%94%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BC%D1%96%D0%B3%D1%80

%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20_%20%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf

Додаткова література:

1. Гайда, Ю., Длугопольська, Т. & Цяпа, Н. (2025) Старіння населення: тенденції та вплив на структуру національної економіки. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. Том 1 (55): 68-81. DOI: 10.55643/ser.1.55.2025.589

2. Курило І.О. Населення України : нариси про демографічний стан країни у перше тридцятиріччя незалежності : монографія / І.О. Курило, Аксьонова С.Ю., Гаврилюк О.К. та ін. Київ: Наукома думка, 2023. 168 с. URL: https://idss.org.ua/arhiv/Naselennya.pdf

3. Петрівський О. (2025). Демографічна ситуація в Україні: перспективи виходу з кризи та мінімізація її впливу на розвиток економіки країни. *Економіка та суспільство*, (77). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-3

4. Ринок праці України 2022-2023: стан, тенденції та перспективи / М. Судаков, Л. Лісогор. URL: https://www.researchgate.net/publication/398321444_Rinok_praci_2022-2023_stan_tendencii_ta_perspektivi

5. Самодай, В., Літвінова, Л., & Бакута, Р. (2026). Вплив війни на демографічну ситуацію у вимірах статистичних показників. *Економіка та суспільство*, (83). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-22

6. Трудові ресурси для повоєнного відновлення України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. URL: https://razumkov.org.ua/images/2024/10/16/2024-Pyshchulina-TRUDJVI-RESURS-UKR-SAIT.pdf

7. Ушенко Н.В., Швець П.А. Інституційні трансформації соціально-трудових відносин під впливом цифровізації. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2025. 4(18): 655-667. URL: https://doi.org/10.32750/2025-0455

8. Ушенко Н.В., Швець П.А. Якість життя населення Київської агломерації під час війни: вплив економічних та соціальних факторів. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2025. №3(17): 451-467. URL: https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/570/433 DOI: http://doi.org/10.32750/2025-0340

9. Чепурко, Г. (2025). Виклики й загрози демографічній стійкості України під час війни. *Соціологічні студії*, 1(26), 58-72. URL: https://doi.org/10.29038/2306-3971-2025-01-43-43

10. Черенько Л.М. Якість життя населення України та перші наслідки війни: монографія / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С. та ін. Київ: Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи, 2023. 191 с. URL: https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D1%8F%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8Cpdf

11. Швець П. Вплив нерівних можливостей розвитку соціального капіталу на конкурентоспроможність працівників на ринку праці України. *Наукова спадщина Михайла Туган-Барановського як концептуальне підґрунтя суспільного розвитку*: збірник наукових праць / редкол., гол. ред. д.е.н., проф. Н.А. Супрун. К., ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2025. 358-362. ISBN 978-617-95404-4-8 URL: https://drive.google.com/file/d/1Zh2NMCaqqEZsxVthwoUJRJdJMFZ9f2d4/view

12. Швець П.А. Можливості накопичення та реалізації освітнього потенціалу жінок в Україні. *Виклики розширення прав та можливостей жінок на ринку праці і в підприємництві в умовах повномасштабної війни та гендерно відповідального відновлення України*: Звіт за результатами дослідження // ООН Жінки, ГО «Український центр соціальних реформ». 2024. 31-41. Url: https://ucsr.kiev.ua/publications/Report%20Ukr_cor_accept_covernew_FIN.pdf

13. Швець П.А., Жукова Ю.М. (2026) Урбанізація та нерівність населення за доходами в Україні. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 3(21), 143-

155. URL: https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/858; https://doi.org/10.32750/2026-0311

14. Яворська В., Мельник Н., Мельник А. (2025) Аналіз показника життєвості населення України на основі моделювання часових рядів. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип. 853: 153-162. DOI: https://doi.org/10.31861/geo.2025.853.152-162

Інформаційні джерела:

1. Державна служба статистики України. URL: https://stat.gov.ua/

2. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/

3. Державна служба України з питань праці. URL: https://dsp.gov.ua/

4. Державний центр зайнятості. URL: https://www.dcz.gov.ua/

5. Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України. URL: https://www.demography.org.ua/

6. Міністерство соціальної політики України. URL: https://www.msp.gov.ua/

7. Науково-технічна бібліотека. Читальня on-line. URL: https://library.nung.edu.ua/

8. Національна соціальна сервісна служба України. URL: https://nssu.gov.ua/

9. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/

10. Пенсійний фонд України. URL: https://www.pfu.gov.ua/

11. Social Statistics Commons URL: https://network.bepress.com/social-and-behavioral-sciences/social-statistics/

12. Ukraine Population (LIVE). URL: https://www.worldometers.info/world-population/ukraine-population

13. Ukraine's demographic crisis UNFPA 22 October 2024. URL: https://www.unognewsroom.org/story/en/2394/ukraines-demographic-criss-unfpa-22-october-2024

14. World Health Organization. Data. URL: https://data.who.int/countries/804

15. ЕНК «Демографія та статистика» https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=26062